

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор (проф. д-р Пламен Павлов)	9
---	---

РАЗДЕЛ I. ИЗГРАЖДАНЕ И ВЪЗХОД НА БЪЛГАРИЯ НА БАЛКАНИТЕ

Глава I. Кан Аспарух – едно ново начало (проф. дин Георги Атанасов)	13
Произход и ранни години	14
Онгъл – „матерната територия” на Дунавска България	20
Българо-хазарската граница	26
Войната и мирът с Византия. Отношенията със славяните (680–681)	29
Българо-аварската граница	35
Анти и севери на Долни Дунав през втората половина на VII в.	42
Владетелските резиденции на кан Аспарух	54
Извори и изследвания	62

Глава II. Тервел – кан на България и кесар на Византия (проф. дин Георги Атанасов)	68
Първи години на престола и първи изпитания	70
Тервел и Юстиниан II.	72
Кесарската титла, християнското изповедание и бракът на Тервел.	83
Териториални придобивки	93
Тервел и столицата Плиска.	94
Странната война през 708 г.	99
България и разгромът на арабите при Константинопол през 717–718 г.	101
Крумесис – съуправител и наследник на кан Тервел	104
Извори и изследвания	105

Глава III. Българският VIII век (проф. д-р Пламен Павлов, Стоян Михайлов)	111
Наследниците на Тервел	111
Апогееят на кризата (754–765 г.)	114
Към стабилизация на държавата – Телериг и Кардам	128
Кан Кардам (след 777 – след 796 г.)	132
Извори и изследвания	137

Глава IV. България – една от трите Велики сили в Европа. Крум (803–814) и Омуртаг (814–831)(проф. дин Георги Атанасов)	140
Кан Крум и краят на Аварския каганат	140
Войната с Византия за надмощие на Балканите	143
Българските победи в Тракия	153
Константинопол – несбъднатата мечта.	158
Езическата „империя” на българите	162
„Кана сюбиги” Омуртаг – наследникът и продължителят	168
„Вечният мир” от 816 г.	173
Гоненията срещу християните	178

Вътрешни реформи и отношения със съседите	180
Строителната програма на Омуртаг	187
Извори и изследвания	205

Глава V. България при Маламир (831–836) и Пресиан I (836–852).

Кавхан Исбул (проф. д-р Пламен Павлов)	209
Промяната в Плиска – факти и загадки.	209
Кан Маламир (831–836). Кавхан Исбул – регент и съвладетел.	213
Контакти с Арабския халифат	215
Пресиан I, Исбул и войната с Византия.	220
Обединителят „... на многото българи...”	229
Извори и изследвания	236

Глава VI. Куберова България (проф. д-р Пламен Павлов) 239

„Двете Българи” на Балканите	239
Към обединение под егидата на Плиска	247
Извори и изследвания	249

РАЗДЕЛ II. ПОЛИТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ВЪЗХОД НА ХРИСТИЯНСКА БЪЛГАРИЯ

Глава I. Св. Борис-Михаил (852–889, 907) (Князът миротворец или

свещеният владетел воин) (доц. д-р Веселина Вачкова)	251
Кратка политическа история на управлението на кан Борис (852–864)	252
Какво се случва през 863/864 г.?	258
Бунтът на бошките (865/866 г.) (Езическата реакция като реторичен топос и историографско клише)	263
Фотий и Формоза: двама от главните герои на епохата	266
Учредяване и структура на автокефалната българска църква (4 март 870 г.)	269
Същност и разпространение на българската църковна писменост	276
Кирило-Методиевата глаголица и Климентовата кирилица.	285
Св. Борис-Михаил – „магическият крал” в средновековните извори	289
Борис-Михаил – идеалният цар в българската патриографска литература	296
Извори и изследвания	299

Глава II. Управлението на княз Владимир Расае (889–893)

(д-р Георги Владимиров)	306
Извори и изследвания	311

Глава III. Симеон Велики (893–927): апогейт на Първата българска

империя (доц. д-р Веселина Вачкова)	313
Семейна среда и ранни години	314
Съборът от 893 г. и интронизацията на Симеон	319
Войни и дипломация: как се утвърждава българската империя	322
Пътят към короната на Запада (912–927)	327
„Василевс на българи и ромеи” – загадката на една титла	333

Битката при Ахелой (20 август 917 г.)	336
Искушенията на „царската кръв“ и дългът на владетеля	339
„Император на Запада“	343
Условия на мира от 923/924 г.	356
Папа Йоан X и цар Симеон Велики	362
Българо-хърватската война и „магическата“ смърт на цар Симеон (926–927)	366
„Златният век“ или как се създава избран християнски народ.	370
Извори и изследвания	381

Глава IV. Политиката на княз Борис и цар Симеон Велики към Сърбия, Западните Балкани и на Североизток (проф. д-р Пламен Павлов).	388
Сърби и хървати в орбитата на България.	388
„Източната политика“	399
Извори и изследвания	401

РАЗДЕЛ III. ГОДИНИ НА МИР И „РАТНИ БЕДИ“ (927–1018)

Глава I. Управлението на цар Петър (927–969 г.) (проф. д-р Пламен Павлов).	403
Възцаряването на Петър	405
Мирният договор с Византия (927 г.)	407
Заговорите на Иван и Михаил (928 и 930 г.).	417
България и унгарските нашествия на Балканите	422
Отношения с печенезите и Киевска Рус	428
Византия и агресията на киевския княз Светослав в България	431
Извори и изследвания	443

Глава II. Руската хегемония и византийската окупация на Източна България. Цар Борис II (969–971) (проф. д-р Пламен Павлов)	452
Бележки за личността на Борис II	452
Вторият поход на Светослав	453
Византийската окупация на Източна България	461
Извори и изследвания	474

Глава III. Цар Самуил и Българската епопея (проф. д-р Пламен Павлов) . . .	480
Комитопулите начело на българската гържава	481
Българските земи през 971 – 976 г.	492
Българското „въстание“ – начало и развитие на контраофанзивата срещу Византия през 976–986	499
Битката в прохода Траянови врата (17 август 986 г.) и нейните последици	515
Развитието на конфликта през 90-те години на X в.	525
Византийската офанзива след 1000-та година	538
Подчиняването на Дукля и сръбските земи	549
Катастрофата при Ключ и смъртта на цар Самуил	551
Извори и изследвания	564

Глава IV. Залезът на царството (1015–1018) (проф. д-р Пламен Павлов) . . .	574
Цар Гаврил Радомир (1014–1015) – цената на личните и бащините грешки	574
Иван Владислав – „самодържец български” (1015–1018)	581
Княз Иван Владимир и неговата съдба	588
Развитие на събитията през 1017–1019 г.	591
Пресиан II и гибелта на Българското царство.	595
Финалните акорди на „Българската епопея”.	607
Извори и изследвания	612

Глава V. Общество, църква и култура (927–1018). Богомилството – „Великата българска ерес” в средновековния свят (проф. д-р Пламен Павлов).	617
Обществен и културен живот	617
Българската църква	630
„Великата българска ерес”.	641
Извори и изследвания	670

РАЗДЕЛ IV. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Всекидневният живот в Първото българско царство (гл. ас. д-р Николай Хрисимов, гл. ас. д-р Янко Христов).	673
Всекидневният живот на средновековните българи (VII–XI в.)	674
Здравословни проблеми, медицински познания, лечебни практики	701
Извори и изследвания	747

Приложение 2. Титли и служби от епохата на Първото българско царство. Етимология и произход (д-р Живко Войников)	718
Извори и изследвания	747

Приложение 3. Държавната идеология на християнска България, инсигнии и титулатура на нейните владетели (проф. д-н Георги Атанасов) 753	753
Инсигниите и титулатурата на княз Борис-Михаил (852–889)	753
Титулатурата и инсигниите на цар Симеон Велики (893–927)	757
Цар Петър I (927–969)	775
Царете Борис II (969–971) и Роман (978–991/997)	782
Цар Самуил (997–1014) и последните владетели на Първото българско царство (1014–1018).	786
Извори и изследвания	792

Приложение 4. Творците на „Златния век” (проф. д-р Пламен Павлов)	794
„Тържество на Словото...”	794
Архитектура и изкуство.	807
Извори и изследвания	810